

УДК 330.341.1

ДЕТЕРМІНАНТИ АКТИВІЗАЦІЇ ІННОВАЦІЙНО-ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СУБ'ЄКТІВ ПІДПРИЄМНИЦТВА В УКРАЇНІ

Сергій Радинський

Тернопільський національний технічний
університет імені Івана Пулюя,
Тернопіль, Україна
ORCID: 0000-0002-5457-0143

Софія Радинська

Університет інформаційних технологій
та менеджменту,
Жешув, Польща
ORCID: 0009-0005-6870-4914

Резюме. Досліджено детермінанти активізації інноваційно-інвестиційної діяльності суб'єктів підприємництва в Україні в умовах воєнних викликів і формування логіки післявоєнного відновлення, що об'єктивно трансформує інвестиційні горизонти, пріоритети технологічної модернізації та вимоги до стійкості бізнес-моделей. Обґрунтовано, що активізація інноваційно-інвестиційної діяльності суб'єктів підприємництва в Україні в умовах воєнних викликів та переходу до моделі післявоєнного відновлення виступає ключовою передумовою технологічної модернізації, підвищення продуктивності, формування конкурентних переваг і зміцнення економічної безпеки. На основі емпіричної діагностики динаміки показників інноваційно-інвестиційної активності промислових підприємств за 2021–2024 рр. встановлено хвилюподібний характер розвитку із різким погиршенням у 2024 р., що проявилось, зокрема, у зростанні кількості інноваційно-активних підприємств та масштабів реалізації інноваційної продукції. Виявлено, що попри позитивні зрушення, ресурсна інтенсивність інновацій залишається відносно низькою, що обмежує можливості капіталомістких технологічних оновлень і актуалізує потребу в довготерміновому фінансовому підґрунті. Систематизовано детермінанти активізації інноваційно-інвестиційної діяльності за рівнями впливу (макро-, мезо-, мікрорівні) та обґрунтовано їх «подвійну» природу для України, що поєднує імпульси відбудови з обмеженнями воєнного часу. На основі SWOT-аналізу ідентифіковано ключові можливості та загрози інноваційного розвитку, зокрема посилення безпекових, макрофінансових та інституційних ризиків, які звужують інвестиційний горизонт і підвищують вимоги до інструментів де-рискінгу. Практичні висновки статті акцентують на доцільності посилення інституційної прогнозованості регуляторного середовища, розвитку гарантійно-страхових механізмів та інструментів захисту інвесторів й інтелектуальної власності як базових умов стійкого нарощення інноваційних інвестицій. Практична результативність активізації інноваційно-інвестиційної діяльності в Україні визначається не ізольованою дією окремих факторів, а їх узгодженою взаємодією в межах інтегрованої моделі, що поєднує інструменти де-рискінгу інвестицій, розширення доступу до довготермінового капіталу, розвиток механізмів комерціалізації результатів НДДКР, цифрову модернізацію виробничих систем і підвищення інституційної прогнозованості регуляторного середовища, що в сукупності забезпечує стійкість, масштабованість і довготривалу відтворюваність інноваційно-інвестиційної динаміки промисловості України.

Ключові слова: інновації, інвестиції, інноваційно-інвестиційна активність, промислові підприємства, детермінанти, джерела фінансування інновацій, воєнні ризики, післявоєнне відновлення, інвестиційний клімат, SWOT-аналіз.

https://doi.org/10.33108/galicianvisnyk_tntu2026.02.139

Дата надходження 17.02.2026

Дата прийняття 27.02.2026

Дата публікації 30.04.2026

UDC 330.341.1

DETERMINANTS OF ACTIVATION OF INNOVATION AND INVESTMENT ACTIVITIES OF BUSINESS ENTITIES IN UKRAINE

Sergii Radynskyi

Ternopil Ivan Puluj National Technical
University, Ternopil, Ukraine

Sofiia Radynska

University of Information Technologies and
Management, Rzeszow, Poland

Summary. The article examines the determinants of the intensification of innovation and investment activity of business entities in Ukraine in the context of military challenges and the formation of the logic of post-

war recovery, which objectively transforms investment horizons, priorities of technological modernization and requirements for the sustainability of business models. It is substantiated that the intensification of innovation and investment activity of business entities in Ukraine in the context of military challenges and the transition to the post-war recovery model is a key prerequisite for technological modernization, increasing productivity, forming competitive advantages and strengthening economic security. Based on empirical diagnostics of the dynamics of indicators of innovation and investment activity of industrial enterprises for 2021–2024, a wave-like nature of development with a sharp revival in 2024 was established, which was manifested, in particular, in an increase in the number of innovatively active enterprises and the scale of sales of innovative products. It was found that despite positive developments, the resource intensity of innovations remains relatively low, which limits the possibilities of capital-intensive technological updates and actualizes the need for a long-term financial basis. The determinants of the activation of innovation and investment activity by levels of influence (macro-, meso-, micro-levels) are systematized and their «dual» nature for Ukraine is substantiated, which combines the impulses of reconstruction with the limitations of wartime. Based on SWOT analysis, key opportunities and threats to innovative development are identified, in particular, the strengthening of security, macro-financial and institutional risks, which narrow the investment horizon and increase the requirements for de-risking instruments. The practical conclusions of the article emphasize the expediency of strengthening the institutional predictability of the regulatory environment, the development of guarantee and insurance mechanisms and instruments for protecting investors and intellectual property as basic conditions for a sustainable increase in innovative investments. The practical effectiveness of the intensification of innovation and investment activity in Ukraine is determined not by the isolated action of individual factors, but by their coordinated interaction within the framework of an integrated model that combines investment de-risking tools, expanding access to long-term capital, developing mechanisms for commercializing R&D results, digital modernization of production systems, and increasing the institutional predictability of the regulatory environment, which together ensures the sustainability, scalability, and long-term reproducibility of the innovation and investment dynamics of Ukrainian industry.

Key words: *innovation, investment, innovation and investment activity, industrial enterprises, determinants, sources of innovation financing, war risks, post-war recovery, investment climate, SWOT analysis.*

Received 17.02.2026

Accepted 27.02.2026

Published 30.04.2026

https://doi.org/10.33108/galicianvisnyk_tntu2026.02.139

Постановка проблеми. Інноваційно-інвестиційна діяльність суб'єктів підприємництва в нашій країні є системоутворювальним чинником довготривалої конкурентоспроможності національної економіки, оскільки забезпечує технологічне оновлення, приріст продуктивності, формування нових ринків і підвищення стійкості бізнес-моделей до шоків. Для України актуальність активізації інноваційно-інвестиційних процесів істотно посилюється в умовах повномасштабної війни та паралельного переходу до логіки післявоєнного відновлення, що змінює структуру попиту на інновації, пріоритети інвестицій і критерії ефективності капіталовкладень. Зокрема, за оцінками RDNA4, масштаби прямих пошкоджень інфраструктури й активів та потреби у відновленні формують безпрецедентний інвестиційний «розрив» і водночас створюють вікно можливостей для технологічної модернізації та структурної перебудови економіки [1].

Сучасна специфіка інноваційно-інвестиційної діяльності українських підприємств визначається підвищеною невизначеністю та багатоконтурними ризиками (безпековими, енергетичними, логістичними, кадровими), які трансформують інвестиційні горизонти, підсилюють вимоги до гнучкості фінансування та стимулюють пріоритетність проєктів зі швидким ефектом і високою адаптивністю. Як засвідчують міжнародні аналітичні оцінювання, тривалі атаки на критичну інфраструктуру, дефіцит електроенергії та вимушені релокації суттєво вплинули на операційну стійкість суб'єктів підприємництва, що, своєю чергою, підвищує значущість цифрових рішень, енергоефективності та організаційних інновацій як інструментів виживання й відновлення.

Ключовою сучасною тенденцією є зміщення інноваційної динаміки від переважно «класичних» R&D-моделей до швидких технологічних циклів, відкритих інновацій та

коопераційних екосистем (бізнес-держава-університети-стартапи-донори). В українських умовах це доповнюється зростанням ролі dual-use рішень, інновацій у сфері безпеки, кіберстійкості, безперервності бізнесу, а також технологій енергонезалежності.

Значний вплив мають і стратегічні пріоритети держави щодо розвитку інновацій до 2030 року (WINWIN) [2], які акцентують відкриття ринків для інноваційних продуктів, розбудову інфраструктури, дерегуляцію, доступ до фінансування, розвиток людського капіталу та захист прав інтелектуальної власності.

За таких умов науково-практичний інтерес становить ідентифікація детермінант, які визначають здатність підприємств активізувати інноваційно-інвестиційну діяльність. Йдеться про багаторівневу систему чинників: макrorівня (макроекономічна стабільність, фінансова політика, доступність кредитних ресурсів, інструменти гарантування та страхування ризиків, регуляторні стимули, якість інститутів); мезорівня (галузеві ланцюги створення вартості, кластери, інноваційна інфраструктура, локальні екосистеми, логістичні коридори); мікрорівня (стратегія підприємства, управлінські компетентності, цифрова зрілість, інноваційна культура, здатність до ризик-менеджменту, партнерства та комерціалізації). Важливо, що для України детермінанти активізації мають «подвійну природу», адже вони одночасно залежать від відновлювальних імпульсів (потреба у модернізації та заміщенні пошкоджених активів) і від обмежень воєнного часу (ризиків, дефіцитів, волатильності).

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблематика активізації інноваційно-інвестиційної діяльності підприємств, зокрема промислового сектора, є досить широко представлена в сучасних наукових публікаціях, що зумовлено її визначальною роллю у формуванні конкурентоспроможності, технологічного оновлення та економічної стійкості в умовах турбулентності. Зокрема, у праці науковців Л. Колінець та С. Радинського [3] акцентовано увагу на необхідності посилення інноваційно-інвестиційних процесів на промислових підприємствах у сучасних умовах, окреслено ключові напрями їх активізації та підкреслено значення інвестиційного ресурсу як бази для практичної реалізації технологічних і організаційних нововведень. Дослідження Ю. Дикого, Н. Юрик та С. Радинського [4] зосереджене на оцінюванні сучасного стану та ідентифікації ключових викликів інноваційної активності підприємств України в умовах війни, при цьому дозволяє виокремити фактори невизначеності й ризиковості, які трансформують мотивацію підприємств до інновацій та інвестиційні горизонти.

Значний науково-практичний інтерес становлять також роботи, в яких інноваційно-інвестиційна діяльність аналізується через призму воєнного стану та його впливу на фінансові можливості, структуру джерел і механізми підтримання. У публікації О. Михайлика та Є. Бірак [5] інвестиційно-інноваційні процеси розглядаються в контексті адаптації підприємств до обмежень воєнного часу та необхідності пошуку альтернативних джерел фінансування й організаційних рішень. Наукова праця Є. Масленнікова, С. Рябова та Р. Кіртоки [6] наголошує на ролі економіко-правових механізмів забезпечення стійкості та де-рискінгу інвестицій, акцентуючи увагу на інструментах зниження ризиків як передумові відновлення інвестиційної активності та розширення фінансування інновацій. Водночас дослідження С. Короля та А. Карманського [7] систематизує сутнісні характеристики інвестиційно-інноваційної діяльності та окреслює особливості її управління в сучасних умовах, формуючи теоретико-методичну основу для подальших прикладних узагальнень.

Разом із тим аналіз наявних наукових напрацювань свідчить, що переважна частина досліджень або зосереджується на загальнотеоретичному трактуванні інноваційно-інвестиційної діяльності та її управлінських аспектів, або розглядає вплив воєнного стану фрагментарно – без комплексної ув'язки багаторівневих детермінант

(макро-, мезо- та мікрорівнів) із емпіричною діагностикою фактичної динаміки інноваційних показників і трансформацією структури фінансування інновацій у промисловості. Саме тому актуалізується необхідність цілісного дослідження детермінант активізації інноваційно-інвестиційної діяльності в Україні з одночасним урахуванням воєнних ризиків, потреб післявоєнного відновлення, інституційних умов залучення довготривалого капіталу та чинників, що визначають стійкість і відтворюваність інноваційно-інвестиційної динаміки підприємницького сектора.

Мета дослідження полягає в науковому обґрунтуванні та систематизації детермінант активізації інноваційно-інвестиційної діяльності суб'єктів підприємництва в Україні з урахуванням воєнних викликів, євроінтеграційних трансформацій і пріоритетів післявоєнного відновлення економіки.

Постановка завдання. Для досягнення мети дослідження, визначеної у статті, поставлено такі завдання: узагальнити теоретико-методичні підходи до трактування інноваційно-інвестиційної активності та виокремлення її детермінант в умовах воєнних ризиків і післявоєнного відновлення; здійснити емпіричну діагностику динаміки ключових показників інноваційної діяльності промислових підприємств України за 2021–2024 рр. та інтерпретувати виявлені структурні зрушення; проаналізувати структуру джерел фінансування інновацій і оцінити зміни ролі внутрішніх та зовнішніх інвестиційних ресурсів; систематизувати детермінанти активізації інноваційно-інвестиційної діяльності за рівнями впливу (макро-, мезо-, мікрорівні) та обґрунтувати їх «подвійну природу» для України; ідентифікувати сильні/слабкі сторони та можливості/загрози інноваційно-інвестиційної активності на основі SWOT-аналізу; сформулювати прикладні напрями активізації інноваційного інвестування в нашій країні.

Виклад основного матеріалу. Сучасний етап розвитку національної економіки України характеризується одночасним впливом структурних трансформацій, посиленням глобальної конкуренції, обмеженістю інвестиційних ресурсів і потребою у прискореній технологічній модернізації, у зв'язку з чим активізація інноваційно-інвестиційної діяльності суб'єктів підприємництва набуває статусу ключової передумови забезпечення стійкого економічного зростання, підвищення продуктивності, формування конкурентних переваг та зміцнення економічної безпеки. За таких умов визначальними детермінантами виступають якість інституційного середовища та регуляторної політики, доступ до фінансування й інвестиційних інструментів, розвиток людського капіталу та науково-дослідної бази, рівень цифровізації бізнес-процесів, інтегрованість підприємств у ланцюги створення доданої вартості, а також ефективність механізмів державного підтримання інновацій і трансферу технологій.

Акцентуючи увагу на інвестиційно-інноваційній активності, доцільно зазначити, що її поживлення є важливою передумовою інтенсифікації економічних процесів на локальному, регіональному та загальнонаціональному рівнях. У науковій літературі [3–7] інвестиції здебільшого розглядаються у синергії з інноваціями, оскільки саме інвестиційні ресурси забезпечують практичну реалізацію технологічних і організаційних нововведень та виступають одним із найдієвіших чинників структурних змін і модернізаційних перетворень на промислових підприємствах, що, у підсумку, стимулює та генерує значне підвищення конкурентоспроможності та результативності національної економіки України.

Водночас обґрунтування результативних управлінських і політичних рішень потребує переходу від загальних теоретичних положень до емпіричної діагностики фактичного стану та динаміки інноваційних активностей в Україні, що дає змогу виявити наявні диспропорції, «вузькі місця» та резерви зростання, а також зіставити рівень інноваційної активності з інвестиційними можливостями підприємницького сектора. Саме тому доцільним є проведення аналізу ключових показників інноваційної діяльності

в Україні, узагальнених у табл. 1, як аналітичної основи для ідентифікації детермінант та визначення пріоритетних напрямів активізації інноваційно-інвестиційних процесів.

Відповідно до даних табл. 1 простежується хвилеподібна динаміка інвестиційно-інноваційної активності промислових підприємств України у 2021–2024 рр. із виразним спадом у 2022–2023 рр. та різким поштовхом у 2024 р., відображаючи реальну зміну інтенсивності інноваційних процесів і ресурсного забезпечення їх реалізації.

Таблиця 1. Динаміка ключових показників інвестиційно-інноваційної активності промислових підприємств України за період 2021–2024 рр.

Показник	Роки				Відхилення (+;-)	
	2021	2022	2023	2024	2024–2021	2024–2023
Інноваційно активні підприємств, од.	453	423	354	627	174	273
% до загальної кількості промислових підприємств, %	9,6	10,5	8,8	16,2	6,6	7,4
Кількість підприємств, які упроваджували інновації	292	319	293	597	305	304
% до загальної кількості промислових підприємств, %	6,2	7,8	7,4	15,5	9,3	8,1
Обсяги реалізованої продукції, млн грн	36838,4	31678,5	19381,8	138707,7	101869,3	119325,9
% до загальної кількості реалізованої продукції промисловості, %	0,9	1	0,5	3	2,1	2,5
Обсяг витрат на інновації, млн грн	10171,7	7640,5	6989,2	15101,6	4929,9	8112,4
% загального обсягу реалізованої продукції, %	0,2	0,3	0,2	0,3	0,1	0,1
Обсяг витрат на виконання наукових і науково-технічних робіт, млн грн	20973,8	17117,8	21348	28328,1	7354,3	6980,1
Обсяг витрат на виконання наукових і науково-технічних робіт, % до ВВП	0,38	0,33	0,32	0,37	-0,01	0,05
Загальний обсяг інвестицій у інновації, млн грн	-	308,64	-	1908,64	-	-
Кошти інвесторів-резидентів, млн грн	-	276,95	-	328,61	-	-
Кошти інвесторів нерезидентів, млн грн	-	31,69	-	1580,03	-	-

Джерело: складено на основі даних Державної служби статистики України [8].

Кількість інноваційно активних підприємств за період 2022–2023 рр. скоротилася із 453 до 354 од., однак у 2024 р. зросла до 627 од., тобто на 174 од. більше, ніж у 2021 р., і на 273 од. більше, ніж у 2023 р. Паралельно істотно підвищилася частка інноваційно активних підприємств у загальній кількості промислових підприємств із 9,6% у 2021 р. до показника 16,2% у 2024 р., засвідчуючи не лише про відновлення, а й про розширення обсягу підприємств, які реалізують інноваційну діяльність.

Кількість підприємств, які безпосередньо упроваджували інновації, у 2024 р. становила 597 од. проти 292 од. у 2021 р. і 293 од. у 2023 р., при цьому приріст показника становив 305 за період 2021–2024 рр. та на 304 за період 2023–2024 рр. відповідно. Важливим є й зменшення «розриву» між інноваційною активністю та фактичним упровадженням: співвідношення підприємств, які упроваджували інновації, до інноваційно активних зросло із 64,5% у 2021 році до показника 95,2% у 2024 р. Отже, у звітному 2024 році частка інноваційної активності значно частіше набуває форми практичних змін у технологіях, продуктах чи процесах, а не обмежується підготовчими діями.

Найбільш контрастні зміни спостерігаються за обсягами реалізованої інноваційної продукції, зокрема у 2024 р. показник досяг 138707,7 млн грн, що перевищує рівень 2021 р. на 101869,3 млн грн, а рівень 2023 р. на 119325,9 млн грн (тобто зростання у кілька разів відносно 2023 р.).

Частка інноваційної продукції в загальному обсязі реалізованої промислової продукції збільшилася з 0,9% у 2021 р. до рівня 3,0% у 2024 р. Водночас настільки різке

зростання потребує подальшого поглибленого аналізу структури цього результату (які саме види інновацій, які галузі, чи не вплинули цінові/облікові фактори), оскільки агрегований показник може концентруватися у відносно вузькому сегменті підприємств.

Витрати на інновації у 2024 р. становили 15101,6 млн грн, що вище за 2021 р. на 4929,9 млн грн і вище за 2023 р. на 8112,4 млн грн. Однак їх частка в обсязі реалізованої продукції протягом періоду коливалася в межах 0,2–0,3% і у 2024 р. дорівнювала 0,3%, тобто ресурсна інтенсивність інновацій залишається відносно низькою. Дане зростання інноваційних результатів не супроводжується пропорційним нарощенням інноваційних витрат, відповідно інновації реалізуються переважно через менш капіталомісткі рішення, або через нерівномірність витрат між підприємствами.

Витрати на виконання наукових і науково-технічних робіт зросли до 28328,1 млн грн у 2024 р. (приріст становив 7354,3 млн грн до 2021 р. та на 6980,1 млн грн до 2023 р.), а їх частка у ВВП підвищилася з 0,32% у 2023 р. до 0,37% у 2024 р., наблизившись до рівня 2021 р. – 0,38%.

Аналізуючи дані загального обсягу інвестицій в інноваційну активність, слід відзначити що у 2024 р. обсяг інвестування зріс інновацій до 1908,64 млн грн порівняно з 308,64 млн грн у 2022 р., визначаючи суттєве посилення інвестиційної підтримки інноваційних процесів. Водночас відбулися помітні структурні зрушення у джерелах фінансування, зокрема посилилася роль інвесторів-нерезидентів, частка яких у 2024 р. набуває домінуючого характеру. Зазначена трансформація, з одного боку, розширює можливості залучення додаткового капіталу та прискорення технологічної модернізації, а з іншого, – підвищує залежність інноваційної активності від якості інвестиційного клімату, рівня інституційної спроможності держави, надійності правових гарантій і механізмів захисту прав інвесторів, що безпосередньо впливає на сталість і прогнозованість інноваційно-інвестиційної динаміки.

Структура джерел фінансування інновацій в Україні характеризується домінуванням власних коштів підприємств, що становлять 71,8% від загального обсягу витрат на інновації у 2024 р. (табл. 2).

За даними табл. 2 фінансування інноваційної діяльності в Україні у 2021–2024 рр. характеризується переважанням внутрішніх джерел, насамперед власних коштів підприємств, однак у 2024 р. відбулися суттєві кількісні та структурні зрушення, які засвідчують деякі посилення інвестиційного компонента в забезпеченні інновацій.

Після відносного скорочення обсягів фінансування у 2022–2023 рр. у 2024 р. зафіксовано різке зростання загального обсягу до 15101,55 млн грн, що свідчить про поживавлення інноваційних процесів та розширення фінансової бази їх реалізації. Водночас власні кошти підприємств залишаються системоутворюючим джерелом фінансування інновацій протягом усього періоду (79,8–81,7% у 2021–2023 рр.), хоча у 2024 р. їх частка знизилася до 71,8%, вказуючи на поступову диверсифікацію джерел фінансування та зміщення акценту в бік залучення зовнішніх ресурсів.

Найбільш показовим з позицій інвестування інновацій є суттєве зростання ролі зовнішніх фінансових надходжень у 2024 р., зокрема коштів інвесторів-нерезидентів, частка яких підвищилася до 10,5%, а обсяг досяг 1580,03 млн грн. Така динаміка відображає посилення зацікавленості зовнішніх інвесторів у фінансуванні інноваційних проєктів, а також потенційне розширення доступу підприємств до капіталу, технологій і управлінських компетентностей, які супроводжують іноземні інвестиції.

Одночасно зростання частки державного бюджету до 9,2% (1388,02 млн грн) свідчить про активізацію державної участі у підтриманні інновацій, виступаючи досить важливим каталізатором інвестиційної активності через механізми співфінансування, компенсацій, грантових програм та інструментів стимулювання попиту на інновації.

Таблиця 2. Структура джерел фінансування інновацій в Україні за період 2021–2024 рр.

Показник	2021	2022	2023	2024
<i>Усього фінансування інноваційної діяльності, млн грн</i>				
Усього	10171,65	7640,46	6989,18	15101,55
Власні кошти підприємств	8114,66	6028,14	5713,27	10840,58
Кошти державного бюджету	к/с	258,04	к/с	1388,02
Кошти місцевих бюджетів	к/с	0,82	92,22	116,94
Кошти інвесторів-резидентів	к/с	276,95	к/с	328,61
Кошти інвесторів-нерезидентів	к/с	31,69	к/с	1580,03
Кредити	819,62	205,45	315,61	566,34
Інші джерела	к/с	839,36	к/с	281,03
<i>Усього фінансування інноваційної діяльності, %</i>				
Усього	100	100	100	100
Власні кошти підприємств	79,8	78,9	81,7	71,8
Кошти державного бюджету	к/с	3,4	к/с	9,2
Кошти місцевих бюджетів	к/с	0,01	1,3	0,8
Кошти інвесторів-резидентів	к/с	3,6	к/с	2,2
Кошти інвесторів-нерезидентів	к/с	0,4	к/с	10,5
Кредити	8,1	2,7	4,5	3,8
Інші джерела	12,1	11,0	12,4	1,9

Джерело: складено на основі даних Державної служби статистики України [8].

Поряд із цим, кредитні ресурси у структурі фінансування інновацій демонструють несталу динаміку, відповідно їх частка дещо зменшилася у 2022 р., а у 2023–2024 рр. частково відновилися (до 3,8% у 2024 р.), відображаючи обмежену доступність довготривалого позикового капіталу, високу вартість кредитування та підвищені ризики інноваційних інвестицій.

Зниження частки інших джерел фінансування інновацій до 1,9% у 2024 р. на тлі зростання бюджетного та іноземного фінансування відповідно засвідчує структурне «перетікання» ресурсів у інституційно визначені та масштабні канали інвестування, тоді як локальні та альтернативні джерела набувають меншої ваги.

Отримані результати засвідчують, що у 2024 р. сформувалася тенденція до посилення інвестиційної складової фінансування інновацій, що проявляється у зростанні ролі державних коштів та, особливо, у домінуванні серед зовнішніх джерел фінансування коштів інвесторів-нерезидентів. Така трансформація розширює фінансові можливості інноваційного розвитку, проте водночас підвищує залежність інноваційної активності від якості інвестиційного клімату, стабільності регуляторного середовища, ефективності інституційних гарантій захисту капіталу та здатності держави забезпечувати прогнозованість правил і ризик-менеджмент для інвесторів, що в сукупності визначає сталість і відтворюваність інноваційно-інвестиційної динаміки.

Узагальнюючи результати дослідження, необхідно відзначити ключові характеристики сучасної інноваційно-інвестиційної активності промислових підприємств України, зокрема:

1) спостерігається суттєве збільшення кількості інноваційно активних підприємств і зростання їх частки у загальній сукупності промислових підприємств, засвідчуючи при цьому активізацію інноваційних процесів не лише у вузькому колі «лідерів», а й у ширшому секторі промисловості; водночас відображаючи адаптацію підприємств до нових умов функціонування та потребу в технологічному переоснащенні як інструменті виживання і конкурентного позиціонування;

2) зростання кількості підприємств, які безпосередньо впроваджували інновації, свідчить про підвищення здатності промислових підприємств переходити від декларативної/підготовчої інноваційної активності до фактичної імплементації продуктових, процесних, організаційних і маркетингових нововведень, що виступає

ознакою покращення управлінських та технологічних компетентностей, а також ефективнішої організації інноваційного циклу;

3) підвищення обсягів реалізованої інноваційної продукції та зростання її частки у загальному обсязі промислової реалізації відображає посилення комерціалізаційної складової інновацій, тобто здатності підприємств трансформувати інноваційні рішення у ринковий продукт/ефект; разом з тим така динаміка потребує додаткової структурної перевірки (галузевої, технологічної та товарної), оскільки зростання може бути зумовлене концентрацією результатів у окремих підгалузях або великих виробниках;

4) відносна стабільність низької частки інноваційних витрат у виручці вказує на обмеженість фінансових можливостей промислових підприємств, на високу вартість капіталу та ризиковість довготривалих вкладень, а також на можливу перевагу короткостривалих/точкових інновацій над капіталомісткими технологічними оновленнями; це актуалізує питання підвищення ефективності інноваційних витрат, посилення інвестиційної дисципліни та оптимізації структури витрат (R&D, обладнання, цифрові рішення, навчання персоналу тощо);

5) нарощування відповідних витрат та їх відносних параметрів відображає тенденцію до зміцнення науково-технологічного підґрунтя інновацій, що формує потенціал для створення складніших технологічних рішень і підвищення технологічної конкурентоспроможності промисловості; водночас важливим залишається питання якості цих витрат і їх трансформації у прикладні розробки та промислове впровадження;

6) зростання обсягів інвестування в інноваційну активність та істотна роль коштів нерезидентів свідчать про розширення можливостей технологічного оновлення, але одночасно підвищують залежність промислових інновацій від стану інвестиційного клімату, гарантій захисту прав інвесторів, макрофінансової стабільності, доступності страхових і гарантійних механізмів, а також від геополітичних ризиків.

Отже, сучасна інноваційно-інвестиційна активність промислових підприємств України характеризується одночасним поєднанням відновлювальних тенденцій та структурних обмежень. З одного боку, фіксується розширення кола підприємств, залучених до інновацій, зростання інтенсивності практичного впровадження нововведень і посилення комерціалізації інноваційних результатів, що вказує на підвищення адаптивності промислового сектора та його орієнтацію на модернізаційні перетворення.

З іншого боку, збереження відносно низької інноваційної витратомісткості у виручці, нерівномірність ресурсного забезпечення та залежність від зовнішніх інвестиційних потоків формують ризики нестійкості інноваційної динаміки й актуалізують потребу в удосконаленні інституційних механізмів стимулювання інновацій та забезпечення прогнозованості інвестування. Відтак, виявлені тенденції свідчать про необхідність комплексного оцінювання не лише кількісних параметрів активності, а й якісних характеристик середовища, у якому вона реалізується, включно з конкурентними перевагами, системними бар'єрами, наявними можливостями та загрозами для інноваційного розвитку.

З огляду на це логічним наступним етапом дослідження є застосування SWOT-аналізу інноваційно-інвестиційної активності в Україні (рис. 1) як аналітичного інструменту. Це дозволяє структуровано ідентифікувати внутрішні сильні та слабкі сторони інноваційно-інвестиційної системи промисловості, а також зовнішні можливості й загрози, зумовлені макроекономічними, інституційними, технологічними та безпековими чинниками.

<i>S (Strengths) – Сильні сторони</i>	<i>W (Weaknesses) – Слабкі сторони</i>
1. Науково-освітній потенціал і мережа ЗВО/НДІ, здатних генерувати прикладні розробки для промисловості. 2. Розвинуті IT-компетентності та потенціал цифровізації промислових процесів (Industry 4.0, автоматизація, аналітика даних). 3. Адаптивність підприємств і здатність швидко перебудовувати бізнес-процеси в умовах невизначеності. 4. Потенціал інтеграції у європейські ланцюги доданої вартості та виробничу кооперацію. 5. Посилення ролі бюджетної підтримки інновацій у 2024 р. як «каталізатора» інвестицій. 6. Зростання інтересу зовнішніх інвесторів (нерезидентів) до фінансування інноваційних проєктів.	1. Низька інноваційна витратомісткість, дефіцит довготривалого фінансування та висока вартість капіталу. 2. Зношеність основних фондів і технологічна відсталість частини промисловості. 3. Нерівномірність інноваційної активності за галузями та регіонами; концентрація результатів у окремих сегментах. 4. Розрив між R&D та комерціалізацією (слабкий трансфер технологій, масштабування, вихід на ринки). 5. Регуляторна нестабільність і складність процедур, які знижують прогнозованість для інвесторів. 6. Дефіцит інженерно-технічних кадрів та обмеженість інноваційної культури управління.
<i>O (Opportunities) – Можливості</i>	<i>T (Threats) – Загрози</i>
1. Післявоєнна відбудова як можливість технологічної модернізації та оновлення основного капіталу. 2. Євроінтеграція: доступ до програм/партнерств/стандартів та фінансових інструментів підтримки інновацій. 3. Розвиток грантових програм, проєктного фінансування, державно-приватного партнерства, гарантій та страхування інвестицій. 4. Переформатування глобальних ланцюгів постачання (nearshoring/reshoring) і розширення промислової кооперації. 5. Зростання попиту на енергоефективні, ресурсозберігаючі та dual-use технології. 6. Розвиток індустріальних парків, кластерів, технопарків і регіональних інноваційних екосистем.	1. Тривалі безпекові ризики та висока невизначеність, які стримують довготривалі інвестиції. 2. Макрофінансові коливання (курсів/інфляційні ризики), обмеження ліквідності та складність доступу до кредитів. 3. Посилення конкуренції на зовнішніх ринках і ризик технологічного відставання. 4. Витік кадрів і погіршення демографічних передумов інноваційного розвитку. 5. Інституційні ризики (слабкість правозастосування, захисту інвесторів та інтелектуальної власності). 6. Енергетичні, логістичні та кіберризики, які значно підвищують витрати й ускладнюють масштабування інновацій.

Рисунок 1. SWOT-аналіз інвестиційно-інноваційної активності промислових підприємств в Україні

Джерело: складено автором на основі проведеного дослідження.

Результати проведеного SWOT-аналізу визначають те, що попри наявність низки сильних сторін і перспективних можливостей, визначальними чинниками, які стримують інвестиційно-інноваційну активність в Україні, залишаються внутрішні слабкі сторони та зовнішні загрози, які формують підвищену невизначеність і звужують інвестиційний горизонт промислових підприємств.

Насамперед, до ключових слабких сторін належить низька інноваційна витратомісткість та дефіцит довготерміного фінансування за умов високої вартості капіталу, адже вона значно обмежує спроможність підприємств здійснювати капіталомісткі технологічні оновлення, стимулює переорієнтацію на короткотермінові, фрагментарні рішення та знижує масштабність інноваційних програм. Додатково проблему поглиблює зношеність основних фондів і технологічна відсталість частини промисловості, що підвищує бар'єри входу у технологічно складні сегменти та збільшує потребу у значних початкових інвестиціях для модернізації.

Важливою внутрішньою диспропорцією є також нерівномірність інноваційної активності між галузями й регіонами, внаслідок чого інноваційні результати концентруються у вузьких сегментах, тоді як значна частина промисловості демонструє обмежену здатність до впровадження нововведень. Окремим системним бар'єром виступає розрив між R&D та комерціалізацією, що проявляється у слабких механізмах

трансферу технологій, масштабування та виходу на ринки; у підсумку навіть наявні розробки не завжди трансформуються у продуктивні інновації та інвестиційно привабливі проекти.

Негативний вплив посилюється регуляторною нестабільністю, складністю процедур і недостатньою прогнозованістю правил, що підвищує транзакційні витрати, збільшує інвестиційні ризики та знижує довіру інвесторів. Дефіцит інженерно-технічних кадрів та обмеженість інноваційної культури управління додатково звужують потенціал модернізації, оскільки стримують технологічне навчання, зміну процесів і якісне управління інноваційними портфелями.

Паралельно з внутрішніми бар'єрами, зовнішнє середовище формує комплекс загроз, які мають критичний вплив на стабільність інноваційно-інвестиційних процесів. Домінуючими є безпекові ризики та висока невизначеність, що істотно підвищують премію за ризик, погіршують умови страхування й гарантування інвестицій та знижують готовність бізнесу й інвесторів фінансувати довготривалі інноваційні проекти. Важливим стримувальним фактором виступають макрофінансові коливання (інфляційні та курсові ризики), обмеження ліквідності й ускладнений доступ до кредитних ресурсів, що безпосередньо звужує можливості інвестиційного забезпечення інновацій і погіршує прогнозованість фінансових результатів.

Посилення конкуренції на зовнішніх ринках та ризик технологічного відставання підвищують вимоги до темпів модернізації, однак за наявних ресурсних та інституційних обмежень можуть призводити до втрати позицій у міжнародних ланцюгах доданої вартості. Довготривалою загрозою є витік кадрів і погіршення демографічних передумов, що підриває людський капітал як основу інновацій. Окремо слід виділити інституційні ризики (якість правозастосування, захист прав інвесторів та інтелектуальної власності), які впливають на готовність резидентів і нерезидентів вкладати кошти в інновації, особливо у високотехнологічні проекти з нематеріальними активами. Енергетичні, логістичні та кіберризики додатково підвищують собівартість, ускладнюють операційне масштабування інновацій і зміщують фокус підприємств з розвитку на підтримання стійкості.

Відповідно, стратегічний пріоритет активізації інвестиційно-інноваційної діяльності в Україні доцільно розглядати як комплексне завдання структурної та інституційної трансформації, у межах якого подолання внутрішніх слабких сторін має забезпечувати не ситуативне пожвавлення окремих інноваційних ініціатив, а формування стійкої спроможності промисловості до системного оновлення та нарощування технологічної конкурентоспроможності. Насамперед, розширення доступу до довготривалого капіталу виступає базовою передумовою реалізації капіталомістких технологічних інновацій, оскільки саме горизонт фінансування, його вартість і передбачуваність визначають можливість підприємств планувати інвестиційні цикли модернізації, здійснювати переозброєння виробництва, впроваджувати цифрові рішення та інвестувати в НДДКР без критичної втрати ліквідності. У цьому контексті інноваційне інвестування має переходити від домінування внутрішніх ресурсів і фрагментарних витрат до поєднання ринкових і квазіпублічних джерел фінансування, які здатні зменшувати ризиковість проектів і підвищувати їх інвестиційну привабливість.

Водночас модернізація виробничої бази промисловості є не лише технологічним, а й економічним імперативом, оскільки зношеність основних фондів і технологічна інерційність окремих підгалузей підвищують собівартість, знижують енергоефективність та обмежують потенціал інтеграції у сучасні ланцюги створення доданої вартості. Відтак інновації мають бути спрямовані на підвищення продуктивності й якості, скорочення енерго- та матеріаломісткості, автоматизацію і цифровізацію процесів, формуючи при цьому «технологічний мультиплікатор» для інвестицій. Зокрема приріст ефективності

генерує додаткові грошові потоки, які, у свою чергу, підсилюють здатність підприємств до подальшого інноваційного інвестування.

Критичною ланкою активізації виступає посилення механізмів комерціалізації R&D, оскільки наявність науково-дослідного потенціалу не гарантує економічного ефекту без інституцій трансферу технологій, механізмів масштабування, доступу до ринків і управління інноваційними портфелями. У цьому вимірі детермінантою стає здатність підприємств і екосистем «бізнес-університети-держава-інвестори» перетворювати результати НДДКР на продукти, процеси або технологічні рішення з вимірюваною віддачею, що передбачає розвиток інноваційної інфраструктури (кластери, технопарки, індустріальні парки), інструментів прототипування, стандартизації та сертифікації, а також формування каналів попиту на інновації, зокрема через інноваційні закупівлі та коопераційні проекти.

Не менш визначальною є інституційна прогнозованість регуляторного середовища, оскільки інноваційно-інвестиційні рішення є довготривалими за своєю природою і потребують стабільних умов функціонування, які знижують транзакційні витрати, роблять окупність проєктів прогнозованою та мінімізують регуляторні ризики. Передбачуваність регуляторної політики охоплює не лише стабільність норм, а й прозорість процедур, якість адміністрування, ефективність правозастосування, спрощення дозвільних механізмів, а також створення стимулів для НДДКР і технологічного оновлення, що в сукупності формує інституційний фундамент довіри інвесторів.

Паралельно нейтралізація зовнішніх загроз у воєнних умовах потребує системних рішень у площині безпеки інвестування, оскільки саме ризикове середовище визначає, чи трансформується потенційний попит на інвестиції в реальні вкладення. У цьому контексті ключовою детермінантою є розвиток механізмів де-рискінгу, включаючи гарантійні та страхові інструменти, що дозволяють перерозподіляти ризики між державою, фінансовими інститутами та приватним сектором, знижувати премію за ризик і стимулювати довготривале фінансування інноваційних проєктів. Водночас макрофінансова стабільність (курсово-інфляційна передбачуваність, ліквідність фінансового сектору, доступність кредитування) є детермінантою, яка визначає не тільки обсяг інвестицій, а й структура фінансування інновацій, зокрема можливість переходу від коротких кредитів і самофінансування до інструментів проєктного фінансування та довготривалих ресурсів.

Окремо слід наголосити, що зміцнення правового захисту інвесторів та інтелектуальної власності є критичною умовою для інноваційної економіки, оскільки інновації значною мірою ґрунтуються на нематеріальних активах, а отже, потребують надійних механізмів охорони прав, контрактного захисту та справедливого вирішення спорів. Саме ефективність цих інституцій визначає готовність резидентів і нерезидентів інвестувати у високотехнологічні напрями, підтримувати R&D-проєкти та масштабувати інноваційні рішення у промисловості.

Таким чином, детермінанти активізації інвестиційно-інноваційної діяльності в Україні формують інтегровану систему, де внутрішні чинники (капітал, модернізація, комерціалізація, регуляторна прогнозованість) мають бути синхронізовані із зовнішніми умовами (безпека інвестування, макрофінансова стабільність, гарантійно-страхові інструменти, правовий захист), оскільки лише їх узгоджена дія здатна забезпечити стійкість, масштабованість і довготривалу відтворюваність інноваційно-інвестиційної динаміки промисловості України.

Висновки. Інноваційно-інвестиційна діяльність суб'єктів підприємництва в Україні в умовах воєнних викликів і формування логіки післявоєнного відновлення набуває визначальної ролі у забезпеченні технологічної модернізації, підвищенні продуктивності та зміцненні конкурентоспроможності промисловості.

Систематизація детермінант активізації інноваційно-інвестиційної діяльності дозволила обґрунтувати їх багаторівневу природу: на макрорівні ключовими виступають макрофінансова стабільність, доступність довготривалого капіталу, інструменти гарантування, податково-регуляторні стимули та якість інститутів; на мезорівні – розвиток інноваційної інфраструктури, кластерів, ланцюгів створення доданої вартості й логістичних коридорів; на мікрорівні – стратегічна орієнтація підприємств, цифрова зрілість, управлінські компетентності, інноваційна культура, спроможність до ризик-менеджменту, партнерств і комерціалізації. При цьому для України детермінанти мають «подвійну» природу, поєднуючи імпульси відбудови (потреба модернізації) та обмеження воєнного часу (ризики, дефіцити, волатильність).

Результати SWOT-аналізу підтвердили, що попри наявність сильних сторін (науково-освітній і IT-потенціал, адаптивність бізнесу, можливості кооперації з ЄС) та значних можливостей (відбудова, євроінтеграційні програми, розвиток державно-приватного партнерства, грантових і гарантійних інструментів), визначальними стримувальними чинниками залишаються слабкі сторони та загрози: низька інноваційна витратомісткість і дефіцит довготривалого фінансування, зношеність основних фондів, розрив між R&D та комерціалізацією, регуляторна нестабільність, кадрові втрати; а також безпекові ризики, макрофінансові коливання, інституційні ризики захисту інвесторів і ІВ, енергетичні, логістичні та кіберзагрози. Це обґрунтовує пріоритетність політики зниження ризиків інвестування та посилення інституційних гарантій як базової умови для стійкого нарощування інноваційних інвестицій.

Conclusions. The conducted research showed that the innovation and investment activities of business entities in Ukraine in the context of military challenges and the formation of the logic of post-war recovery are playing a decisive role in ensuring technological modernization, increasing productivity and strengthening the competitiveness of industry.

Systematization of determinants of the activation of innovation and investment activities made it possible to substantiate their multi-level nature: at the macro level, the key ones are macro-financial stability, availability of long-term capital, guarantee instruments, tax and regulatory incentives and the quality of institutions; at the mezo-level – the development of innovation infrastructure, clusters, value-added chains and logistics corridors; at the micro level – the strategic orientation of enterprises, digital maturity, management competencies, innovation culture, risk management capacity, partnerships and commercialization. At the same time, for Ukraine, the determinants have a «dual» nature, combining the impulses of reconstruction (the need for modernization) and the limitations of wartime (risks, deficits, volatility).

The results of the SWOT analysis confirmed that despite the presence of strengths (scientific, educational and IT potential, business adaptability, opportunities for cooperation with the EU) and significant opportunities (reconstruction, European integration programs, development of public-private partnerships, grant and guarantee instruments), the determining limiting factors remain weak and threats: low innovation cost intensity and lack of long-term financing, depreciation of fixed assets, the gap between R&D and commercialization, regulatory instability, personnel losses; as well as security risks, macro-financial fluctuations, institutional risks of investor and IP protection, energy, logistics and cyber threats. This justifies the priority of the policy of reducing investment risks and strengthening institutional guarantees as a basic condition for a sustainable increase in innovative investments.

Список використаних джерел

1. Updated Ukraine Recovery and Reconstruction Needs Assessment Released. URL: <https://www.worldbank.org/en/news/press-release/2025/02/25/updated-ukraine-recovery-and-reconstruction-needs-assessment-released> (дата звернення: 09.02.2026)
2. WINWIN: Україна затвердила Стратегію цифрового розвитку інновацій до 2030 року. URL: <https://thedigital.gov.ua/news/technologies/winwin-ukraine-zatverdila-strategiyu-tsifrovogo-rozvitku-innovatsiy-do-2030-roku> (дата звернення: 09.02.2026)

3. Радинський С., Колінець Л. Активізація інноваційно-інвестиційної діяльності промислових підприємств на сучасному етапі. *Соціально-економічні проблеми і держава*. 2023. Вип. 2 (29). С. 102–110. DOI: <https://doi.org/10.33108/sepd2023.02.102>
4. Дикий Ю. О., Юрик Н. Є., Радинський С. В. Сучасний стан та основні виклики у інноваційної активності підприємств України в умовах війни. *Наукові інновації та передові технології*. 2025. № 7. С. 284–300. DOI: [https://doi.org/10.52058/2786-5274-2025-7\(47\)-284-299](https://doi.org/10.52058/2786-5274-2025-7(47)-284-299)
5. Михайлик О., Бірак Є. Інвестиційно-інноваційна діяльність підприємств в умовах воєнного стану. *Економіка та суспільство*. 2023. № 58. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-58-86>
6. Масленников Є., Рябов С., Кіртока Р. Інвестиційно-інноваційна діяльність підприємств в умовах воєнного стану: економіко-правові механізми забезпечення стійкості та де-рискінгу. *Сталий розвиток економіки*. 2025. № 6 (57). С. 89–97. DOI: <https://doi.org/10.32782/2308-1988/2025-57-12>
7. Король С., Карманський А. Інвестиційно-інноваційна діяльність підприємств: суть та особливості управління в умовах сьогодення. *Економічний аналіз*. 2025. Том 35. № 2. С. 310–320. DOI: <https://doi.org/10.35774/econa2025.02.310>
8. Офіційний сайт Державної служби статистики України. Інноваційна діяльність промислових підприємств. Наукові дослідження і розробки. URL: <https://www.ukrstat.gov.ua/> (дата звернення: 15.02.2025)

Reference

1. World Bank (2025) Updated Ukraine Recovery and Reconstruction Needs Assessment Released. [Press release]. Available at: <https://www.worldbank.org/en/news/press-release/2025/02/25/updated-ukraine-recovery-and-reconstruction-needs-assessment-released> (accessed: 9 February 2026). (In English).
2. Ministerstvo tsyfrovoi transformatsii Ukrainy (2025) WINWIN: Ukraina zatverdyla Stratehiu tsyfrovoho rozvytku innovatsii do 2030 roku. [WINWIN: Ukraine approved the Strategy for Digital Development of Innovations until 2030]. Available at: <https://thedigital.gov.ua/news/technologies/winwin-ukraina-zatverdyla-strategiyu-tsyfrovo-rozvytku-innovatsiy-do-2030-roku> (accessed: 9 February 2026). (In Ukrainian).
3. Radynskiy S., Kolinets L. (2023) Aktyvizatsiia innovatsiino-investytsiinoi diialnosti promyslovykh pidpriemstv na suchasnomu etapi. [Activation of innovation and investment activity of industrial enterprises at the present stage]. *Sotsialno-ekonomichni problemy i derzhava*, no. 2 (29), pp. 102–110. DOI: <https://doi.org/10.33108/sepd2023.02.102>
4. Dykyi Yu. O., Yuryk N. Ye., Radynskiy S. V. (2025) Suchasnyi stan ta osnovni vyklyky u innovatsiinoi aktyvnosti pidpriemstv Ukrainy v umovakh viiny. [Current state and key challenges of innovation activity of Ukrainian enterprises under wartime conditions]. *Naukovi innovatsii ta передові технології*, no. 7, pp. 284–300. DOI: [https://doi.org/10.52058/2786-5274-2025-7\(47\)-284-299](https://doi.org/10.52058/2786-5274-2025-7(47)-284-299)
5. Mykhailik O., Birak Ye. (2023) Investytsiino-innovatsiina diialnist pidpriemstv v umovakh voiennoho stanu. [Investment and innovation activity of enterprises under martial law]. *Економіка та суспільство*, no. 58. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-58-86>
6. Maslennikov Ye., Riabov S., Kirtoka R. (2025) Investytsiino-innovatsiina diialnist pidpriemstv v umovakh voiennoho stanu: ekonomiko-pravovi mekhanizmy zabezpechennia stiikosti ta de-ryskinhy. [Investment and innovation activity of enterprises under martial law: economic and legal mechanisms of resilience and de-risking]. *Stalyi rozvytok ekonomiky*, no. 6 (57), pp. 89–97. DOI: <https://doi.org/10.32782/2308-1988/2025-57-12>
7. Korol S., Karmanskyi A. (2025) Investytsiino-innovatsiina diialnist pidpriemstv: sut ta osoblyvosti upravlinnia v umovakh sohodennia. [Investment and innovation activity of enterprises: essence and management features in current conditions]. *Економічний аналіз*, vol. 35, no. 2, pp. 310–320. DOI: <https://doi.org/10.35774/econa2025.02.310>
8. Derzhavna sluzhba statystyky Ukrainy (2025) Innovatsiina diialnist promyslovykh pidpriemstv. Naukovi doslidzhennia i rozrobky. [Innovation activity of industrial enterprises. Research and development]. Available at: <https://www.ukrstat.gov.ua/> (accessed: 15 February 2025). (In Ukrainian).